

ŠVIHOV V PROMĚNÁCH ČASU

Vzestup a pád majetku Švihovských

Švihovští vlastnili sice rozsáhlé, ale zároveň značně rozdrobené území s rodovým centrem v jihozápadních Čechách. Své panství částečně sjednotili prostřednictvím příbuzenských a politických vazeb, které je propojili s dalšími šlechtickými rody – Rožmitály, Černíny z Chudenic nebo pány z Dolan a Rýzmburka –, avšak nikdy nevznikl celistvý útvar, neboť docházelo k rozdělení mezi jednotlivé větve rodu či rodinné příslušníky. Největšího vrcholu dosáhlo spravované území za života Půty Švihovského, jelikož právě v době po husitských válkách se odehrály velké majetkové transfery, z nichž hodně těžili Švihovští z Rýzmburka, avšak již za jeho synů probíhal postupný úpadek.

Mezi první důležité državy rodu Rýzmburků patřila kromě hradu Rýzmburk též Skála u Přeštice, již získal či vybudoval Vilém I. ze Skály, jehož syn Vilém II. rozšířil majetek kolem první poloviny 14. století o tvrz Švihov. Další rozvoj proběhl za synů Viléma II., Břeňka a Půty. Poté co, se Břeňek oženil s Eliškou z Velhartic, připojil do své správy pootavskou oblast, jejíž centrum představoval především hrad Rábí. Kromě těchto panství vlastnili mimo jiné též Kamýk, Kámen, Kokšín, Kucín, Lhovice, Malechov, Měčín, Radkovice, část Újezda u Skály, Strašín, Úlisov nebo Vosí.

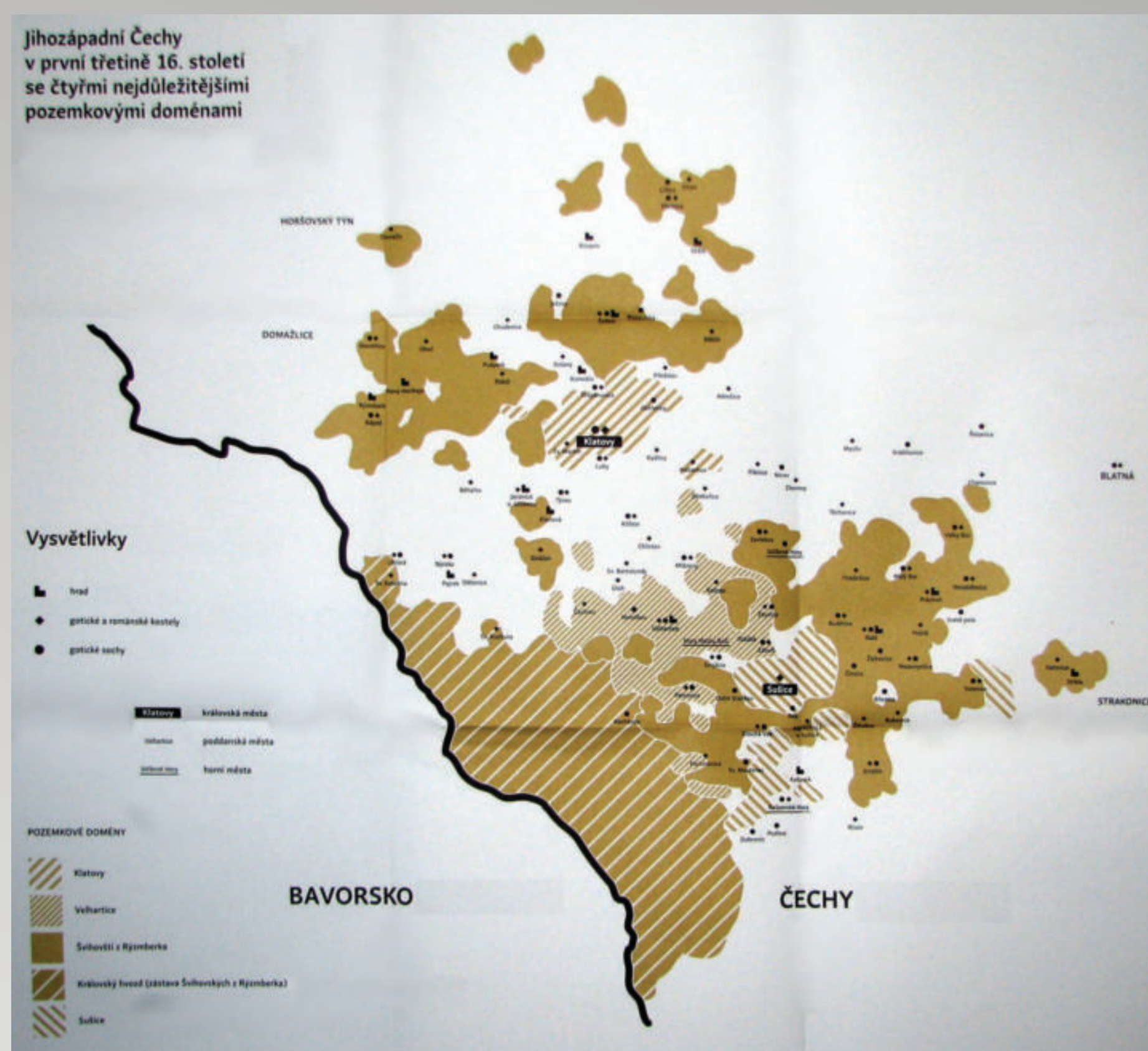
K jednomu z prvních rozšíření došlo v době správy Břeňkových synů, Jana Krka a Viléma IV., neboť členové rodu Rýzmburků stáli v době husitských válek na straně císaře Zikmunda Lucemburského, jemuž vypomáhali finančními půjčkami, vojenskou podporou či poskytováním diplomatických služeb. Ten se jim zpětně odvděčil zástavami církevních majetků – Přeštice, Nezamyslice, Velký Bor. Po smrti Viléma IV. a Jana Krka se novým vlastníkem stal Vilém ml. (syn Jana Krka), který rozmnožil rodinné dědictví o vesnice Lhotka u Třebýčiny, Volenice, Újezd a Hradešice u Horažďovic nebo tvrz a městečko ve Volyni.

Největší územní rozkvět je spojen s Půtou Švihovským, neboť mu král dlužil za jeho půjčky a služby. Král své pohledávky splácel především v zástavách – slezský hrad a město Kozlí na Horní Odře,

a Černíkov. Václav měl v držení Střelu, kterou po jeho smrti získal Vilém. Břetislav měl na starost Albrechtice, Zavlekov a Nový Herštejn. Vilém kontroloval Roudnici na Labem, Kozlí, Strážov, Velký Bor a Červené Poříčí, roku 1508 koupil Rýzmburk s okolními vesničkami včetně městečka Kdyně a roku 1517 hrad Klenová.

Rozšiřování majetku Švihovských s Půtovými syny končí, jelikož již na počátku 20. let 16. století se začínají projevovat finanční problémy – Břetislav byl nucen roku 1525 prodat Domažlicím část panství Nový Herštejn, ve stejné době zastavil Zdeňkovi Lvovi polovinu Horažďovic, 1539 se vzdal Zavlekova, 1541 Dlouhé Vsi, 1542 Žihobce a 1543 části Hartmanic. Snažil se takto zabránit úpadku, proto odprodával své statky s podmínkou zpětného vykoupení, avšak dluhy se mu nepodařilo umořit, tudíž mu nezbylo nic jiného než společně s Jindřichem nabídnout králi jeden z rodových hradů – Rábí nebo Švihov

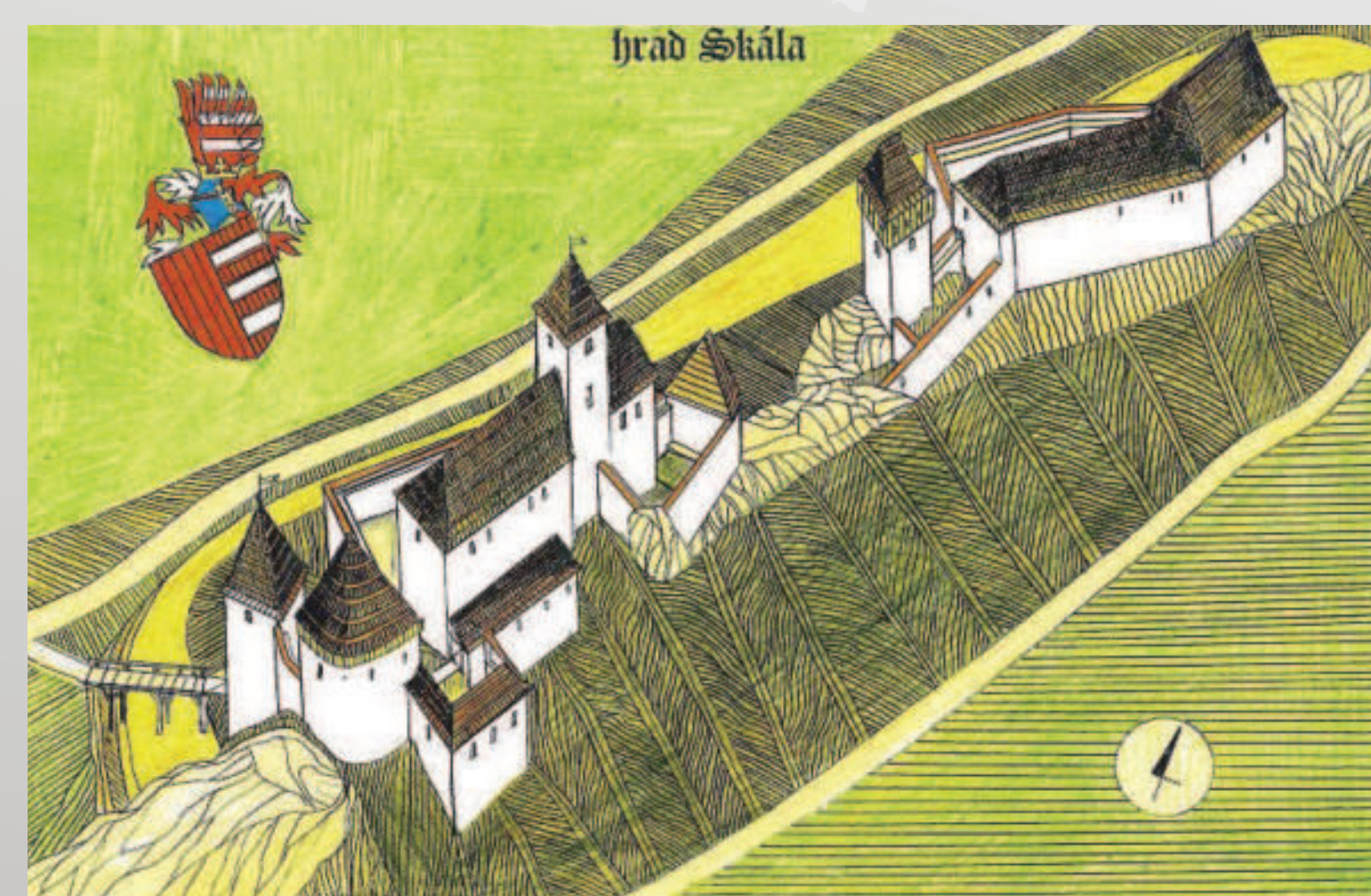
– výměnou za peníze. Král tuto nabídku odmítl. Švihovští si museli od sněmu vyžádat povolení k prodeji svých statků cizozemcům. Též představitel následující generace Jan Půta, syn Václava, musel majetky prodávat. Podíl na majetkových problémech Švihovských měla skutečnost, že jim král nevyplácel pohledávky, o jejichž navrácení několikrát žádali. Dalším faktorem též bylo spojení Švihovských s jejich švagrem Zdeňkem Lvem z Rožmitálu, kterého též sužovaly finanční nesnáze.

Mapa rozvoje majetku z knihy *Obrazy krásy a spásy*

Přeštice, Strážov – či též v podobě práva vybírat clo ve Švihově, Matějově, Kři ve Slezsku a Modřanech u Prahy. Půta sám investoval finance do nákupu panství Střela, Osvračín, Horažďovic, Práchně, Frýmburk, hradu Pušperk s městečkem Poleň, hradu a panství Nový Herštejn, Bezděkova u Klatov a Roudnice nad Labem. Kromě toho též zdědil po svém příbuzném Janovi z Rýzmburka na Poříčí, Červené Poříčí. Celkově Půta vlastnil v Pouhlaví a jeho okolí kolem 50 a v Pootaví přibližně 60 vesnic.

Celé 15. století se neslo ve znamení snahy udržet majetek celistvý, avšak již po smrti Půty Švihovského, na počátku 16. století, došlo k rozdělení mezi jeho čtyři syny. Výjimku tvořily Horažďovice a Osvračín, které si jako své věno ponechala Bohunka z Lomnice, manželka Půty Švihovského, do své smrti 1505, kdy území zdědil Jindřich s Břetislavem. Švihovské panství s Přeštici si rozdělili bratři Jindřich a Václav, o panství Rábské se podělili Břetislav a Vilém. Jindřich sám dále spravoval Pušperk

Pohled na hrad Skálu. Kresba Jan Heřman.

Pohled na hrad Prácheň. Kresba Jan Heřman.

Pohled na hrad Rábí. Kresba Jan Heřman.

Pohled na hrad Švihov. Kresba Jan Heřman.